

Dr med. WŁADYSŁAW PRAŻMOWSKI
(1900 – 1991)

W dniu 15 maja 1991 roku zmarł dr med. *Władysław Prażmowski* emerytowany Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny i Dyrektor Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Łodzi.

Urodził się dnia 22 marca 1900 roku w Łodzi. Tu ukończył szkołę powszechną i uczęszczał do gimnazjum – obecnego Liceum im. Mikołaja Kopernika. Kiedy był odradzającej się Rzeczypospolitej został zagrożony, jako uczeń gimnazjalny wraz z całą swoją klasą zaciągnął się ochotniczo do armii polskiej. W 1919 roku ukończył kurs oficerski i został dowódcą kompanii. W tym charakterze brał udział w zwycięskiej ofensywie w 1920 r. Jeden z epizodów walki przyniósł mu chwałę. Za uwieńczonego powodzeniem, brawurowy atak w bitwie pod Warszawą został odznaczony orderem *Virtuti Militari*. Po raz drugi uhonorowano Go w roku 1991 Krzyżem za Udział w Wojnie 1918–1921 i awansowano do stopnia kapitana. W Wilnie, gdzie rzuciły Go losy wojenne, uzyskał maturę i w 1921 roku wstąpił na Wydział Lekarski Uniwersytetu im. Stefana Batorego. Jeszcze jako student rozpoczął w 1926 r. pracę w charakterze młodszego asystenta w katedrze medycyny sądowej, gdzie pracował do 1928 roku. Jednocześnie w roku 1927 objął stanowisko asystenta oddziału bakteriologii Filii Państwowego Zakładu Higieny w Wilnie.

W tymże roku otrzymał dyplom doktora wszech nauk lekarskich. Po ukończeniu w roku 1930 rocznego kursu higieny ogólnej w Państwowej Szkole Higieny w Warszawie, został mianowany kierownikiem Filii PZH w Wilnie. Na tym stanowisku pracował do roku 1939, a po zajęciu Wilna przez Litwinów został w tymże zakładzie – przemianowanym na Państwowy Instytut Higieny – kierownikiem oddziału bakteriologii. Po włączeniu Litwy do Związku Radzieckiego został mianowany

dyrektorem Republikańskiego Instytutu Higieny i w tym charakterze pracował do 1945 roku.

W tym samym roku repatriował się do Polski, obejmując stanowisko zastępcy dyrektora naczelnego Centrali Państwowego Zakładu Higieny w Łodzi. Miał do spełnienia, szczególnie trudne w ówczesnych warunkach, odpowiedzialne zadanie: organizowania filii PZH na terenie całego kraju oraz nadzoru na działalnością merytoryczną lekarzy epidemicznych. W tym okresie współpracował ściśle z Nadzwyczajnym Komitetem do Walki z Epidemiami. Organizował zwalczanie durów, czerwonki, malarii itp., których groźne epidemie szerzyły się w tym czasie na różnych terenach kraju.

Mówiono o Nim: „Wymaga od podwładnych pracowników więcej niż inni szefowie, ale i siebie nie oszczędza. Przy Nim człowiek wstydziłby się zaniedbać jakiegokolwiek obowiązku.”

Po przeniesieniu centrali PZH do Warszawy, pozostał w Łodzi jako kierownik Filii PZH. W roku 1952, po przemianowaniu Filii PZH na Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną został jej dyrektorem, a z chwilą utworzenia Państwowej Inspekcji Sanitarnej powołano Go na stanowisko Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego dla Województwa Łódzkiego. Pełnił te obowiązki nieprzerwanie do chwili odejścia na emeryturę tj. do roku 1970. Mimo podeszłego wieku działalności zawodowej nie przerwał, pracując nadal w WSSE na innym stanowisku. Gdy w roku 1963 wybuchła epidemia ospy we Wrocławiu, w województwie łódzkim wystąpiło również kilka zachorowań na ospę. W zwalczaniu tej groźnej choroby wykazał się ponownie bardzo wysokimi umiejętnościami organizacyjnymi i zawodowymi oraz osobistą odwagą. Za te zasługi został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W swojej działalności zawodowej szczególnie dużo czasu i starań poświęcił młodzieży. Pracę z nią uznawał za specjalnie ważną i przynoszącą Mu pełną satysfakcję. Dydaktyką zajmował się jako adiunkt Katedry Mikrobiologii Lekarskiej Akademii Medycznej w Łodzi, jako wieloletni wykładowca higieny i chorób zakaźnych w dwóch łódzkich szkołach pielęgniarskich oraz na wielu różnych kursach dla kontrolerów sanitarnych oraz instruktorów higieny.

Mimo pełnienia stale różnych funkcji kierowniczych oraz bogatej działalności dydaktycznej i społecznej, już od pierwszych lat po uzyskaniu dyplomu lekarskiego zajmował się działalnością naukową. Opublikował około 30 prac naukowych. Pierwsze z nich – prowadzone jeszcze na terenie Wilna – dotyczyły problemu zwalczania błonicy. Prace te udowodniły skuteczność szczepień i przyczyniły się do spopularyzowania i upowszechnienia dobrowolnych masowych szczepień przeciwbłonicy w Polsce.

Kilka prac dotyczyło szerokiego wykorzystania badań laboratoryjnych w rozpoznawaniu duru płamistego i duru brzuszego. Pracom powyższym należy przypisać szczególnie wysoki odsetek zgłoszonych zachorowań w województwach wileńskim i nowogrodzkim.

Okres powojennej działalności w Łodzi i na terenie województwa łódzkiego skłonił Go do szczególnego zainteresowania się zagadnieniami chorób wywołanych pałeczkami z grupy *Salmonella*. Udoskonalił metody typowania fagowego pałeczki duru brzuszego, ustalił poziom aglutynin anty-Vi w surowicy ozdrowieńców po durze brzuszonym, nosicieli pałeczek durowych oraz osób zdrowych. Ponadto opracował szczegółowo dokumentację zgiersko-łódzkiej epidemii duru brzuszego, oraz epidemii

wewnątrzszpitalnych występujących w niektórych szpitalach w Łodzi i województwa wywołanych pałeczką *S. derby* i *S. enteritidis*.

Prace z zakresu typowania bakteriofagowego znalazły szeroki oddźwięk wśród badaczy wielu krajów, były cytowane w piśmiennictwie światowym i doprowadziły do nawiązania licznych kontaktów z placówkami zajmującymi się fagami w różnych krajach.

W roku 1959 Dr *Prażmowski* – człowiek wówczas nie najmłodszy – uzyskał stopień doktora nauk medycznych po przygotowaniu pracy na temat występowania i przebiegu duru brzuszego na terenie województwa łódzkiego. Prowadził również szeroką działalność społeczną. Był wieloletnim czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych oraz Towarzystwa Higienicznego. Działal ponadto aktywnie w Polskim Czerwonym Krzyżu i Komitecie Przeciwalkoholowym pełniąc okresowo w tych instytucjach funkcje kierownicze na szczeblu wojewódzkim.

Był wieloletnim cenionym rzecznikiem Komisji Kontroli Zawodowej.

Poprzez swoją wszechstronną i bogatą działalność zawodową i społeczną zyskał sobie wysoki autorytet i uznanie zarówno zwierzchników, jak i podległego Mu zespołu pracowników służby sanitarnej. Bezkompromisowy, konsekwentny w działaniu na rzecz ochrony ludzkiego zdrowia, wymagający od siebie i innych rzetelnej i systematycznej pracy, wszczepił te cechy wielu swoim podwładnym i wychowankom.

W osobie Dr med. *Władysława Prażmowskiego* żegnamy człowieka o wysokiej kulturze osobistej, szerokich i wielokierunkowych zainteresowaniach oraz niezwyklej pracowitości, dla którego walka o zdrowie ludzkie była treścią życia.

Lek. med. *Marian Madera*